*Suvestinė redakcija nuo 2014-10-04 iki 2014-12-31*

*Įstatymas paskelbtas: Žin. 2003, Nr. 102-4585, i. k. 1031010ISTA0IX-1768*

# LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS ĮSTATYMAS

2003 m. spalio 14 d. Nr. IX-1768
Vilnius

## PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

### 1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis Įstatymas nustato Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos (toliau – Valstybinė darbo inspekcija) uždavinius, funkcijas, struktūrą, Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių teises, pareigas, atsakomybę, inspektavimų tvarką.

2. Šio Įstatymo nuostatos suderintos su Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio Įstatymo priede, nuostatomis.

*Straipsnio pakeitimai:*
*Nr. XI-2193, 2012-06-30, Žin., 2012, Nr. 82-4272 (2012-07-13)*

### 2 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos teisinis statusas

1. Valstybinė darbo inspekcija yra juridinio asmens teises turinti valstybinė kontrolės įstaiga, veikianti prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

2. Valstybinė darbo inspekcija yra biudžetinė įstaiga, finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, turi savo sąskaitas banke, antspaudą su Lietuvos valstybės herbu ir savo pavadinimu.

### 3 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos veiklos teisiniai pagrindai

Valstybinė darbo inspekcija savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Lietuvos Respublikos darbo kodeksu, šiuo Įstatymu, kitais įstatymais ir norminiais teisės aktais, reglamentuojančiais darbuotojų saugą ir sveikatą bei darbo santykius.

### 4 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos kompetencija

Valstybinės darbo inspekcijos kompetencijai priskiriama nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų, darbuotojų saugos ir sveikatos, norminių darbo teisės aktų pažeidimų prevencija ir Lietuvos Respublikos darbo kodekso, darbuotojų saugą ir sveikatą bei darbo santykius reglamentuojančių įstatymų ir kitų norminių teisės aktų kontrolė įmonėse, įstaigose, organizacijose ar kitose organizacinėse struktūrose, nepaisant jų nuosavybės formos, rūšies, veiklos pobūdžio, taip pat tais atvejais, kai darbdavys yra fizinis asmuo (toliau Įstatyme – darbdaviai).

## ANTRASIS SKIRSNIS VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS STRUKTŪRA IR FUNKCIJOS

### 5 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos struktūra

1. Valstybinei darbo inspekcijai vadovauja Lietuvos Respublikos vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius (toliau – vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius).

2. Valstybinę darbo inspekciją sudaro administracija ir teritoriniai skyriai.

3. Administracijos padalinių ir teritorinių skyrių (toliau – struktūriniai padaliniai) skaičius ir pavaldumas nustatomas tvirtinant Valstybinės darbo inspekcijos struktūrą. Struktūriniuose padaliniuose gali būti sektoriai, vienijantys Valstybinės darbo inspekcijos tam tikros veiklos specialistus.

4. Struktūriniai padaliniai savo veikloje vadovaujasi nuostatais, kuriuose nustatyta struktūrinio padalinio paskirtis, uždaviniai ir funkcijos.
*Straipsnio pakeitimas:*
*Nr. XI-2128, 2012-06-26, Žin., 2012, Nr. 80-4139 (2012-07-10)*

**6 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos funkcijos**

Valstybinė darbo inspekcija pagal jai priskirtą kompetenciją:

1) tikrina, ar darbdaviai laikosi darbuotojų saugą ir sveikatą bei darbo santykius reglamentuojančių įstatymų, kitų norminių teisės aktų bei kolektyvinių sutarčių normatyvinių nuostatų, teikia darbdaviams reikalavimus bei nurodymus;

2) tikrina, ar nustatyta tvarka yra įsteigti įmonių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos bei komitetai ir kaip organizuota vidinės darbuotojų saugos ir sveikatos būklės kontrolė;

3) tikrina, ar naudojamos darbo priemonės, darbo vietos, technologiniai procesai, darbo sąlygos atitinka įstatymų ar kitų norminių teisės aktų reikalavimus, kontroliuoja, kaip laikomasi potencialiai pavojingų įrenginių techninės būklės tikrinimo tvarkos ir terminų, ar atliekama nuolatinė šių įrenginių priežiūra, taip pat ar tinkamai organizuojamas transporto eismas įmonėse;

4) tikrina, ar saugiai vykdomi kasybos, sprogdinimo, naudingųjų iškasenų gavybos ir perdirbimo, geologinio gręžimo, naudingųjų iškasenų žvalgybos, degiųjų dujų, chemijos, naftos perdirbimo darbai, technologiniai procesai, kuriems vykstant galimi sprogimo, gaisro ar apsinuodijimo atvejai, ir įstatymų, kitų norminių teisės aktų nustatyta tvarka teikia darbdaviams išvadas, reikalavimus, nurodymus bei pasiūlymus;

5) tikrina, ar darbdaviai saugiai organizuoja kenksmingų ir pavojingų medžiagų gamybą ir naudojimą, ar vykdomos pramoninių avarijų prevencijos priemonės;

6) tikrina, ar darbdaviai identifikuoja pavojus, atlieka rizikos tyrimus ir vertinimą;

7) tikrina, ar įrengtos buities, sanitarinės ir higienos patalpos, kolektyvinės darbuotojų saugos ir sveikatos priemonės, ar nustatyta tvarka išduodamos bei naudojamos asmeninės apsaugos priemonės, ar laikomasi higienos normų reikalavimų, ar teisingai sudaryti darbuotojų, kuriems privaloma tikrintis sveikatą, sąrašai, ar darbdaviai nustatyta tvarka organizuoja privalomus darbuotojų sveikatos patikrinimus;

8) tikrina įstatymų ir kitų norminių teisės aktų nustatytų saugos ir sveikatos garantijų, darbo ir poilsio organizavimo taikymą asmenims iki 18 metų, nėščioms, neseniai pagimdžiusioms, krūtimi maitinančioms moterims ir dirbantiems neįgaliesiems;
*Straipsnio punkto pakeitimai:*
*Nr. XII-1155, 2014-09-25, paskelbta TAR 2014-10-03, i. k. 2014-13598*

9) tiria sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe aplinkybes ir priežastis. Sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe atvejais Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius nelaimingo atsitikimo darbe tyrimo medžiagą perduoda teisėsaugos institucijai. Tikrina, ar laikomasi nustatytos nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo tvarkos, ar darbdaviai diegia prevencines priemones, kad būtų išvengta nelaimingų atsitikimų, susirgimų profesine liga;

10) organizuoja ir kartu su sveikatos priežiūros įstaigų atstovais tiria profesinių ligų aplinkybes ir priežastis;

11) registruoja sunkius ir mirtinus nelaimingus atsitikimus darbe, kaupia iš darbdavių gautą informaciją apie lengvus nelaimingus atsitikimus darbe, nustatyta tvarka saugo nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų priežasčių tyrimo aktus;

12) tikrina žalos atlyginimo apskaičiavimą ir mokėjimą už padarytą žalą darbuotojo sveikatai, kai už žalos mokėjimą atsakingi darbdaviai;

13) nustatyta tvarka dalyvauja tiriant įrenginių ir objektų avarijas;

14) analizuoja nelaimingų atsitikimų, profesinių ligų, avarijų aplinkybes bei priežastis, darbuotojų saugos ir sveikatos darbe pažeidimus, rengia pasiūlymus darbuotojų saugos ir sveikatos būklei šalyje gerinti;

15) tiria pareiškimus bei skundus Valstybinės darbo inspekcijos kompetencijos klausimais, užtikrina pareiškėjų konfidencialumą;

16) vykdo nelegalaus darbo reiškinių kontrolę, Vyriausybės nustatyta tvarka koordinuoja nelegalaus darbo kontrolę vykdančių institucijų veiklą;

17) teikia išvadas dėl rengiamų darbuotojų saugos ir sveikatos mokymo programų, skirtų darbuotojų, valdančių potencialiai pavojingus įrenginius, atliekančių šių įrenginių nuolatinę privalomą priežiūrą jų eksploatavimo metu, darbdaviams atstovaujančių asmenų, darbdavių įgaliotų asmenų, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybų specialistų mokymui, dalyvauja tikrinant jų žinias. Tikrina, ar darbuotojai nustatyta tvarka instruktuoti, apmokyti, atestuoti darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais;

18) teikia pastabas bei pasiūlymus dėl rengiamų norminių teisės aktų projektų darbuotojų saugos ir sveikatos, darbo santykių srityse;

19) analizuoja darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų taikymo praktiką, teikia siūlymus pakeisti galiojančius įstatymus ar kitus norminius teisės aktus;

20) konsultuoja darbuotojus, darbuotojų atstovus, darbdaviams atstovaujančius asmenis, darbdavių įgaliotus asmenis, darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų, darbo įstatymų vykdymo, kolektyvinių sutarčių sudarymo ir kitais klausimais;

21) nustatyta tvarka dalyvauja nustatant darboviečių, jų padalinių ar naujų darbo vietų tinkamumą naudoti;

22) tvarko Potencialiai pavojingų įrenginių valstybės registrą, organizuoja potencialiai pavojingų įrenginių priežiūros norminių teisės aktų projektų rengimą;

23) pasibaigus kalendoriniams metams, rengia darbuotojų saugos ir sveikatos būklės bei darbo įstatymų vykdymo ataskaitą ir iki birželio 1 d. pateikia ją Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai bei Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos komisijai. Rengia kasmetinę Tarptautinės darbo organizacijos konvencijos Nr. 81 „Dėl darbo inspekcijos pramonėje ir prekyboje“ įgyvendinimo ataskaitą, teikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai informaciją, kaip laikomasi kitų šalyje ratifikuotų šios organizacijos konvencijų, susijusių su darbuotojų sauga ir sveikata bei darbo santykiais;

24) Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka teikia Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba) duomenis nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įmokos tarifų grupių skaičiui nustatyti bei šio draudimo įmokos tarifams apskaičiuoti apie tai, kad darbo priemonės, darbo sąlygos neatitinka teisės aktų nustatytų reikalavimų, apie nustatytus darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų pažeidimus, nelaimingų atsitikimų, įvykusių dirbant pavojingus darbus, skaičių ir pavojingus darbus dirbančių darbuotojų atitinkamoje įmonėje skaičių;

25) organizuoja darbo ginčų komisijų darbą;

26) nustato ir viešai skelbia rizikingiausius ūkio sektorius, kuriuose yra naudojamas trečiųjų šalių piliečių nelegalus darbas;

27) kasmet iki liepos 1 d. teikia Europos Komisijai praėjusiais metais atliktų patikrinimų duomenis (apie kiekvieną tikrintą sektorių absoliučiais skaičiais ir nurodant trečiųjų šalių piliečių dalį procentais) ir patikrinimų dėl trečiųjų šalių piliečių darbo rezultatus ir juos registruoja Darbo sąlygų darbo vietose nuolatinės stebėsenos informacinėje sistemoje;

28) atlieka kitas funkcijas, nustatytas kitų norminių teisės aktų.

*Straipsnio pakeitimai:*
*Nr. X-1841, 2008-11-14, Žin., 2008, Nr. 137-5385 (2008-11-29)*
*Nr. XI-402, 2009-07-23, Žin., 2009, Nr. 93-3991 (2009-08-04)*
*Nr. XI-2128, 2012-06-26, Žin., 2012, Nr. 80-4139 (2012-07-10)*
*Nr. XI-2193, 2012-06-30, Žin., 2012, Nr. 82-4272 (2012-07-13)*

## TREČIASIS SKIRSNIS
## VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS INSPEKTORIAI

### 7 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai

1. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai skirstomi į:

1) vyriausiąjį valstybinį darbo inspektorių;

2) vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pavaduotojus;

3) struktūrinių padalinių vedėjus – vyriausiuosius darbo inspektorius;

4) struktūrinių padalinių vedėjų pavaduotojus – vyriausiuosius darbo inspektorius;

5) vyriausiuosius darbo inspektorius;

6) vyresniuosius darbo inspektorius;

7) darbo inspektorius.

2. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai už tarnybinius nusižengimus traukiami tarnybinėn atsakomybėn Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka.

3. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai aprūpinami darbo vietomis, įrengtomis pagal nustatytus reikalavimus, taip pat transporto priemonėmis, būtinomis pareigoms atlikti tais atvejais, kai nėra galimybių pasinaudoti visuomeniniu transportu. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriams turi būti kompensuojamos visuomeninio transporto išlaidos bei kitos išlaidos, kurių prireikė atliekant pareigas iš Valstybinei darbo inspekcijai šiam tikslui skirtų asignavimų.

*Straipsnio pakeitimas:*

*Nr. XI-2128, 2012-06-26, Žin., 2012, Nr. 80-4139 (2012-07-10)*

**8 straipsnis. Vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius**

1. Valstybinei darbo inspekcijai vadovauja vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius, kurį Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka priima į pareigas ir atleidžia iš jų socialinės apsaugos ir darbo ministras. Vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius yra tiesiogiai pavaldus ir atskaitingas socialinės apsaugos ir darbo ministrui.

2. Vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius:

1) organizuoja Valstybinės darbo inspekcijos darbą, atsako už jos veiklą, organizuoja iš valstybės biudžeto gautų asignavimų naudojimą, nustato vidinio audito vykdymo tvarką;

2) atstovauja Valstybinei darbo inspekcijai;

3) tvirtina Valstybinės darbo inspekcijos darbo reglamentą, struktūrinių padalinių nuostatus ir pareigybių aprašymus, reikalavimų, protokolų, nutarimų formas ir kitus dokumentus pagal savo kompetenciją, įgalioja jo nesant vieną iš pavaduotojų atlikti vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pareigas;

4) nagrinėja piliečių ir asmenų prašymus ir skundus dėl Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių veiksmų ir jų priimtų sprendimų teisėtumo;

5) nustato Valstybinės darbo inspekcijos struktūrinių padalinių darbo laiko režimus, atsižvelgdamas į jų veiklos specifiką;

6) leidžia įsakymus, pagal suteiktus įgaliojimus tvirtina norminius teisės aktus darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais;

7) nustato draudimo naudoti darbo ir asmeninės apsaugos priemones, jeigu jos neatitinka darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų, tvarką;

8) įstatymų nustatyta tvarka priima į pareigas ir atleidžia iš jų Valstybinės darbo inspekcijos valstybės tarnautojus, priima ir atleidžia darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartis, juos skatina ir skiria jiems tarnybines ar drausmines nuobaudas;

9) įgalioja Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius atstovauti Valstybinei darbo inspekcijai kitose institucijose, įstaigose ar organizacijose bei teismuose;

10) dalyvauja Valstybinio socialinio draudimo fondo tarybos posėdžiuose ir teikia savo nuomonę, kai svarstomi klausimai yra susiję su nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įmokos tarifais, draudėjų priskyrimo atitinkamai šio draudimo įmokos tarifo grupei ir lėšomis, skirtomis nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencijai;

11) skiria darbo ginčų komisijų pirmininkus;

12) vykdo socialinės apsaugos ir darbo ministro pavedimus.

3. Vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius turi teisę:

1) teikti siūlymus socialinės apsaugos ir darbo ministrui dėl norminių teisės aktų, kuriais būtų sustabdytas ir (ar) panaikintas valstybės institucijų ar įstaigų sprendimų, prieštaraujančių darbo įstatymams, kitiems darbo santykius reglamentuojantiems norminiams teisės aktams, vykdymas, projektų pateikimo Vyriausybei;

2) nurodyti darbdaviams, jiems atstovaujantiems asmenims, darbdavių įgaliotiems asmenims pašalinti nustatytus darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymų ar kitų norminių teisės aktų pažeidimus bei įgyvendinti prevencines priemones darbuotojų saugos ir sveikatos būklei gerinti;

3) nustatyta tvarka dalyvauti Vyriausybės posėdžiuose ir pareikšti savo nuomonę, kai svarstomi su Valstybinės darbo inspekcijos kompetencija susiję klausimai;

4) pareikalauti, kad darbdaviui atstovaujantis asmuo, darbdavio įgaliotas asmuo darbuotojų saugai ir sveikatai (padalinio vadovas ar kitas administracijos pareigūnas, kuriam asmuo,

atstovaujantis darbdaviui, pavedė įgyvendinti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus įmonėje ir (ar) įmonės struktūriniame padalinyje, (toliau – darbdavio įgaliotas asmuo) pakartotinai pasitikrintų darbuotojų saugos ir sveikatos srities žinias.
*Straipsnio pakeitimai:*
*Nr. X-1841, 2008-11-14, Žin., 2008, Nr. 137-5385 (2008-11-29)*
*Nr. XI-402, 2009-07-23, Žin., 2009, Nr. 93-3991 (2009-08-04)*
*Nr. XI-2128, 2012-06-26, Žin., 2012, Nr. 80-4139 (2012-07-10)*

**9 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių teisės ir pareigos**

1. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai turi šias teises:

1) pateikę tarnybinį pažymėjimą ir įgaliojimą, laisvai ir be išankstinio perspėjimo bet kuriuo paros metu įeiti į bet kurią darbo vietą tikrinti, ar laikomasi darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymų ar kitų norminių teisės aktų reikalavimų;

2) gauti iš darbdavio duomenis ir dokumentus (jų nuorašus, išrašus) ir kitus įrodymus, reikalingus Valstybinės darbo inspekcijos funkcijoms atlikti;

3) gauti iš darbdaviams atstovaujančių asmenų, darbdavio įgaliotų asmenų, darbuotojų, kitų tikrinamoje darbo vietoje esančių asmenų paaiškinimus žodžiu ar raštu dėl darbo, darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymų, kitų norminių teisės aktų, reglamentuojančių darbuotojų saugą ir sveikatą bei darbo santykius, pažeidimų ar dėl Valstybinės darbo inspekcijos nurodymų nevykdymo (jeigu nėra galimybės gauti šią informaciją vietoje, darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo kviečiamas į Valstybinės darbo inspekcijos struktūrinį padalinį);

4) tiriant sunkius, mirtinus nelaimingus atsitikimus darbe, jeigu būtina, nemokamai naudotis darbdavio ryšio ir transporto priemonėmis;

5) tiriant nelaimingą atsitikimą darbe, profesinę ligą, iš darbdavio gauti jų tyrimui reikiamus duomenis ir dokumentus, o iš darbdaviui atstovaujančio asmens, darbdavio įgalioto asmens (asmenų), darbuotojų ir liudytojų – paaiškinimus dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar susirgimo profesine liga aplinkybių ir priežasčių, taip pat prireikus skirti ekspertizę. Norminių teisės aktų nustatyta tvarka iš sveikatos priežiūros įstaigų, teisėsaugos ir kitų institucijų gauti papildomą informaciją;

6) atlikti kontrolinius darbo aplinkos parametrų matavimus;

7) teikti darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, darbdavio įgaliotam asmeniui nurodymus dėl įmonėje statomų, rekonstruojamų statinių bei darbo priemonių projektų, kai paaiškėja, kad projektuose numatyti sprendimai neatitinka darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų;

8) vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus nustatyta tvarka uždrausti darbdaviui naudoti darbo ir asmeninės apsaugos priemones, jeigu jos neatitinka darbuotojų saugos ir sveikatos ar kitų norminių teisės aktų reikalavimų;

9) reikalauti, kad darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo nedelsdamas sustabdytų darbus: kai darbuotojai neapmokyti ir (ar) neinstruktuoti saugiai dirbti, kai sugedus darbo priemonei ar susidarius avarinei situacijai yra pavojus saugai ir sveikatai, kai dirbama pažeidžiant technologinius reglamentus, neįrengus reikiamų kolektyvinės apsaugos priemonių arba kai darbuotojas (darbuotojai) neaprūpinti asmeninėmis apsaugos priemonėmis ir kitais atvejais, kai darbo aplinka kenksminga ir (ar) pavojinga sveikatai, gyvybei;

10) laikinai – iki 7 darbo dienų – paimti iš darbdavio dokumentus, reikalingus Valstybinės darbo inspekcijos funkcijoms atlikti, surašant ir pateikiant šių dokumentų paėmimo aktą, arba daryti šių dokumentų kopijas ar išrašus. Jei dokumentai yra paimami, Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius darbdaviui atstovaujančio asmens prašymu privalo leisti šiam pasidaryti paimamų dokumentų kopijas. Darbdaviui atstovaujantis asmuo turi teisę reikalauti minėtų kopijų tikrumą patvirtinti Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriaus žyma;

11) atliekant tarnybines pareigas prireikus pasitelkti policijos pareigūnus;

12) vykdydami darbuotojų saugos ir sveikatos bei darbo santykius reglamentuojančių įstatymų ir kitų norminių teisės aktų pažeidimų prevenciją ir kontrolę, nepažeisdami įstatymais garantuoto asmens privataus gyvenimo neliečiamumo, fotografuoti, daryti garso ir vaizdo įrašus;

13) gali turėti ir kitų teisių, nustatytų kitais norminiais teisės aktais.

2. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai privalo:

1) nustatę darbuotojų saugos ir sveikatos bei darbo santykius reglamentuojančių norminių teisės aktų pažeidimus, Valstybinės darbo inspekcijos darbo reglamento nustatyta tvarka surašyti darbdaviui atstovaujančiam asmeniui ar darbdavio įgaliotam asmeniui reikalavimą, jame nurodyti nustatytus pažeidimus ir nustatyti laiką, per kurį minėti asmenys įpareigojami juos pašalinti;

2) tyrimo medžiagą perduoti teisėsaugos institucijoms, jeigu nustatoma, kad darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos ar kitų norminių teisės aktų pažeidimas įmonėje sukėlė arba galėjo sukelti sunkių nelaimingų atsitikimų darbuotojams arba kitokių sunkių pasekmių;

3) spręsti ginčą tarp darbdavio ir darbuotojo dėl darbuotojo atsisakymo dirbti motyvuojant, jog negarantuota darbuotojų sauga ir sveikata;

4) pranešti darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, darbdavio įgaliotam asmeniui apie darbuotojus, kurie nevykdo darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos bei kitų norminių teisės aktų reikalavimų;

5) nustatę darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų pažeidimus, nustatyta tvarka surašyti protokolus, reikalavimus, aktus ir kitokius patvirtintos formos dokumentus;

6) kreiptis į policijos pareigūnus dėl darbuotojų išvedimo iš pavojingų darbo vietų ar zonos, kai darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo atsisako vykdyti Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriaus reikalavimą sustabdyti darbus;

7) gerbti tikrinamo subjekto teises ir teisėtus interesus;

8) saugoti ir neatskleisti valstybės, darbdavių komercinę paslaptį sudarančios informacijos, kurią jie sužinojo atlikdami tarnybines pareigas;

9) vykdyti kitų norminių teisės aktų nustatytas pareigas.

3. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai inspektavimo metu turi informuoti trečiosios šalies piliečius apie jų teises, numatytas teisės aktuose ir šio Įstatymo $13^1$ straipsnyje.

4. Trečiosios šalies pilietis yra užsienietis, kuris nėra Europos Sąjungos valstybės narės pilietis ir kuris nesinaudoja laisvo judėjimo Europos Sąjungoje teise, kaip apibrėžta 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 562/2006, nustatančio taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas) (OL 2006 L 105, p. 1), 2 straipsnio 5 punkte.

*Straipsnio pakeitimai:*
*Nr. X-1842, 2008-11-14, Žin., 2008, Nr. 137-5386 (2008-11-29)*
*Nr. XI-2128, 2012-06-26, Žin., 2012, Nr. 80-4139 (2012-07-10)*
*Nr. XI-2193, 2012-06-30, Žin., 2012, Nr. 82-4272 (2012-07-13)*

**10 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių veiksmų ir sprendimų apskundimas**

Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių veiksmai ir sprendimai gali būti skundžiami vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriui arba Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka administraciniam teismui. Vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus sprendimai gali būti skundžiami administraciniam teismui.

## KETVIRTASIS SKIRSNIS
## INSPEKTAVIMO TVARKA

**11 straipsnis. Inspektavimas**

1. Inspektuodami darbdavį Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai praneša darbdaviui atstovaujančiam asmeniui apie inspektavimą, jeigu nemano, kad toks pranešimas gali pakenkti atlikti pareigas.

2. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai apie savo atvykimą praneša darbuotojų atstovams, jei inspektavimas atliekamas jų prašymu.

3. Darbdavys privalo sudaryti darbo sąlygas Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriams, atliekantiems tarnybines pareigas, ir jų pasitelktiems specialistams, kurie atlieka kontrolinius darbo aplinkos parametrų matavimus ar ekspertizes tiriant nelaimingus atsitikimus darbe ar profesines ligas.

4. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai, atlikę inspektavimą ir nustatę darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų pažeidimų, nustatyta tvarka surašo

patvirtintos formos dokumentus (reikalavimą, protokolą, aktą, nutarimą ir kt.). Jie įteikiami darbdaviui atstovaujančiam asmeniui ar darbdavio įgaliotam asmeniui pasirašytinai arba išsiunčiami paštu.

5. Su inspektavimo rezultatais ir surašytais dokumentais darbuotojų atstovai supažindinami jų prašymu.

6. Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių reikalavimai ir nurodymai yra privalomi. Asmenys, nevykdantys Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių reikalavimų, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

7. Inspektavimo vykdymo tvarka nustatoma socialinės apsaugos ir darbo ministro tvirtinamuose Valstybinės darbo inspekcijos nuostatuose.

**12 straipsnis. Išlaidų ekspertizėms atlyginimas**

Išlaidas Valstybinės darbo inspekcijos paskirtoms ekspertizėms, susijusioms su profesinių ligų, nelaimingų atsitikimų tyrimu, kurias atlieka nevalstybinės įstaigos, apmoka Valstybinė darbo inspekcija iš jai šiam tikslui skirtų valstybės biudžeto lėšų.

*Įstatymas papildytas ketvirtuoju[1] skirsniu:*
*Nr. XI-2193, 2012-06-30, Žin., 2012, Nr. 82-4272 (2012-07-13)*

## KETVIRTASIS[1] SKIRSNIS
## DARBDAVIŲ, LEIDUSIŲ DIRBTI NELEGALIAI TREČIOSIOS ŠALIES PILIEČIAMS, ATSAKOMYBĖ

**12[1] straipsnis. Nuobaudų ir kitų apribojimų taikymas**

1. Darbdaviams – juridiniams asmenims, leidusiems dirbti nelegaliai trečiosios šalies piliečiams, skiriama nuo 3 tūkstančių iki 10 tūkstančių litų bauda už kiekvieną nelegaliai dirbusį trečiosios šalies pilietį. Tokie patys veiksmai, padaryti už šį pažeidimą bausto juridinio asmens per metus nuo tos dienos, kurią pasibaigė paskirtos baudos įvykdymo terminas, užtraukia baudą juridiniam asmeniui už kiekvieną trečiosios šalies pilietį nuo 10 tūkstančių iki 20 tūkstančių litų.

2. Šio straipsnio 1 dalyje numatyta bauda skiriama, jeigu padaryta veika neužtraukia baudžiamosios atsakomybės.

3. Darbdavys privalo sumokėti nelegaliai dirbusiam trečiosios šalies piliečiui atlyginimą už darbą, dėl kurio buvo susitarta, bet ne mažesnį kaip Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytos minimaliosios mėnesinės algos dydžio ir ne mažiau kaip už tris mėnesius (nebent darbdavys arba nelegaliai dirbęs trečiosios šalies pilietis gali įrodyti, kad nelegalus darbas buvo atliekamas trumpesnį laiką), ir nuo šios sumos sumokėti teisės aktų nustatytus mokesčius, įskaitant susidariusius delspinigius ir baudas, taip pat visas šioje dalyje numatytų sumų pervedimo į šalį, į kurią grįžo ar buvo sugrąžintas trečiosios šalies pilietis, išlaidas ir trečiosios šalies piliečio grąžinimo išlaidas.

4. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytų pažeidimų bylas nagrinėja ir baudas skiria Valstybinė darbo inspekcija. Šie pažeidimai tiriami, pažeidimų protokolai surašomi ir bylos nagrinėjamos *mutatis mutandis* vadovaujantis Administracinių teisės pažeidimų kodekso nuostatomis.

5. Skiriamos baudos dydis nustatomas pagal didžiausios ir mažiausios baudų vidurkį, atsižvelgiant į šio straipsnio 6 ir 7 dalyse nustatytas atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes. Kai yra atsakomybę lengvinančių aplinkybių, bauda mažinama nuo jos vidurkio iki minimalaus dydžio, o kai yra atsakomybę sunkinančių aplinkybių, bauda didinama nuo jos vidurkio iki maksimalaus dydžio. Kai yra ir atsakomybę lengvinančių, ir sunkinančių aplinkybių, bauda skiriama atsižvelgiant į jų kiekį ir reikšmingumą. Baudos mažinimas ar didinimas motyvuojamas nutarime skirti baudą.

6. Atsakomybę lengvinančiomis aplinkybėmis laikoma tai, kad juridinis asmuo, padaręs pažeidimą, užkirto kelią žalingoms pažeidimo pasekmėms, iki pažeidimo tyrimo pradžios pažeidimą nutraukė, pripažino padaręs pažeidimą, padėjo šio straipsnio 7 dalyje nurodytų institucijų įgaliotiems pareigūnams atlikti pažeidimo tyrimą, geranoriškai atlygino žalą, taip pat labai sunki juridinio asmens finansinė padėtis.

7. Atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis laikoma tai, kad juridinis asmuo kliudė atlikti pažeidimo tyrimą, slėpė padarytą pažeidimą, tęsė pažeidimą, nepaisydamas Valstybinės darbo inspekcijos, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų

ministerijos, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos ar policijos įgaliotų pareigūnų įpareigojimo nutraukti neteisėtus veiksmus.

8. Šio straipsnio 1 dalyje numatytos baudos gali būti skiriamos ne vėliau kaip per 3 metus nuo pažeidimo nustatymo dienos.

9. Be šiame straipsnyje numatytų baudų, darbdaviams, leidusiems dirbti nelegaliai trečiosios šalies piliečiams, atitinkamai taikoma:

1) apribojimas dalyvauti viešuosiuose pirkimuose Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka;

2) teisės gauti subsidijas, išmokas ar kitą valstybės pagalbą, įskaitant Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą ir kitą paramą, išskyrus tiesioginę Europos Sąjungos paramą, atėmimas iki 5 metų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka;

3) įpareigojimas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka sugrąžinti tam tikrą dalį arba visas per 12 mėnesių laikotarpį iki nelegalaus darbo nustatymo suteiktų subsidijų, išmokų ar kitos valstybės pagalbos, įskaitant Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą ir kitą paramą, išskyrus tiesioginę Europos Sąjungos paramą, lėšas.

## PENKTASIS SKIRSNIS
## BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

**13 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos santykiai su kitais subjektais**

Valstybinė darbo inspekcija, atlikdama jai pavestas funkcijas, bendradarbiauja ir keičiasi informacija su valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis, profesinėmis sąjungomis, darbo tarybomis, darbdavių organizacijomis, kitų valstybių analogiškomis tarnybomis.

**13[1] straipsnis. Trečiosios šalies piliečio atstovavimas**

Profesinės sąjungos trečiosios šalies piliečio pavedimu gali įstatymų nustatyta tvarka atstovauti jam teisminėse arba administracinėse procedūrose.

*Įstatymas papildytas straipsniu:*
*Nr. XI-2193, 2012-06-30, Žin., 2012, Nr. 82-4272 (2012-07-13)*

**14 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas**

1. Šis Įstatymas įsigalioja nuo 2004 m. sausio 1 d.

2. Įsigaliojus šiam Įstatymui, netenka galios:

1) Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymas (Žin., 1994, Nr. 87-1644);

2) Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 6 ir 15 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 41-987);

3) Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 6 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin., 1997, Nr. 67-1654);

4) Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 4, 5, 6, 7, 8, 12, 13, 15, 18, 21, 25 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas (Žin., 1998, Nr. 98-2712);

5) Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 11 straipsnio papildymo įstatymas (Žin., 1999, Nr. 33-952);

6) Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 7 ir 8 straipsnių papildymo įstatymas (Žin., 2000, Nr.61-1829).

*Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.*

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS ROLANDAS PAKSAS

Lietuvos Respublikos
valstybinės darbo inspekcijos
įstatymo
priedas

## ĮGYVENDINAMI EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAI

1. 2009 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/52/EB, kuria numatomi sankcijų ir priemonių nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbdaviams būtiniausi standartai (OL 2009 L 168, p. 24).

*Įstatymas papildytas priedu:*
*Nr. XI-2193, 2012-06-30, Žin., 2012, Nr. 82-4272 (2012-07-13)*

**Pakeitimai:**

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. X-1841, 2008-11-14, Žin., 2008, Nr. 137-5385 (2008-11-29)
VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS ĮSTATYMO 6 IR 8 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS
Šis įstatymas įsigalioja **2011 m. sausio 1 d.**
Valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 6 straipsnio 24 punkto nuostatos dėl duomenų apie darbo priemonių, darbo sąlygų neatitiktį darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų nustatytiems reikalavimams teikimo įsigalioja 2012 m. sausio 1 d.

**Įstatymo įsigaliojimo pakeitimai.**

1.1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. XI-402, 2009-07-23, Žin., 2009, Nr. 93-3991 (2009-08-04)
VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS ĮSTATYMO 6 IR 8 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMO 3 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

2.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. X-1842, 2008-11-14, Žin., 2008, Nr. 137-5386 (2008-11-29)
VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS ĮSTATYMO 9 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS

3.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. XI-2128, 2012-06-26, Žin., 2012, Nr. 80-4139 (2012-07-10)
VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS ĮSTATYMO 5, 6, 7, 8, 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS
Šio įstatymo 2 straipsnis ir 4 straipsnio 6 ir 7 dalys įsigalioja 2013 m. sausio 1 d.

4.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. XI-2193, 2012-06-30, Žin., 2012, Nr. 82-4272 (2012-07-13)
VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS ĮSTATYMO 1, 6, 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO KETVIRTUOJU(1) SKIRSNIU, 13(1) STRAIPSNIU IR PRIEDU ĮSTATYMAS
Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 ir 3 dalis, įsigalioja 2012 m. rugpjūčio 1 d.
Šio įstatymo 2 straipsnyje nurodyti Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 6 straipsnio 25, 26 ir 27 punktai nuo 2013 m. sausio 1 d. laikomi atitinkamai Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 6 straipsnio 26, 27 ir 28 punktais.

**Pakeitimai:**

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. XII-1144, 2014-09-23, paskelbta TAR 2014-10-02, i. k. 2014-13456
Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 12-1 straipsnio pakeitimo įstatymas

2.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. XII-1155, 2014-09-25, paskelbta TAR 2014-10-03, i. k. 2014-13598
Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 6 straipsnio pakeitimo įstatymas